

Av Tüfeği ile Ölümler

Şerafettin Demirci*

Kamil Hakan Doğan**

Gürsel Günaydın***

Sermet Koç****

Av tüfekleri, kara avcılığı ve sporda kullanılan, namlusu yivsiz, saçma veya tek kurşun atan ateşli silahlardır. Av tüfekleri çeşitli çap ve tiplerde olabilir. Tek namlulu (Tek atışlı tek ya da çift kırma, tek atışlı sürgülü, fişek hazneli otomatik, fişek hazneli pompalı), iki namlulu (yan yana iki namlulu kırma, yan yana iki namlulu sürgülü, üst üste iki namlulu kırma – süperpoze) av tüfekleri vardır.¹ Türk Standartları Enstitüsü'ne göre namlu boyları 55 cm – 86 cm arasında değişmektedir. Pompalı av tüfeklerinde bu değerler 36 cm – 76 cm arasındadır. Ülkemizde avda ve sporda kullanılan tüfekler ile ilgili mevzuat 2521 sayılı ve 15.09.1981 tarihli kanun ile düzenlenmiş olup, bu tüfekler 6136 sayılı kanun kapsamına giren silahlardan değildir. Ancak kundakları ve namluları kesilerek (fişek yatağı hariç namlu ucu 30 cm'yi (dâhil) geçmeyen veya toplam uzunluğu 50 cm'yi (dâhil) geçmeyen) gizli taşınır hâle getirilip, kısa mesafede kullanılmaları durumunda hedefe isabet ettirme olasılığı artmakta ve 6136 sayılı kanun kapsamındaki silahlar grubuna girmektedir.²

Avcılık, Türk milletinde Orta Asya'dan başlayarak, günümüze kadar gelen köklü bir kültürdür.³ Bu nedenle, özellikle kırsal kesimde pek çok evde av tüfeği bulunmaktadır.

* Yrd. Doç. Dr. Şerafettin Demirci, Selçuk Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Konya.

** Uz. Doç. Dr. Kamil Hakan Doğan, Selçuk Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Konya.

*** Yrd. Doç. Dr. Gürsel Günaydın, Selçuk Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Konya.

**** Prof. Dr. Sermet Koç, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

¹ B. Üner, S. Koç, Ö. Kurtaş, Ü. Biçer, "Saçma olarak arpa-buğday kullanımı bir olgu kullanımı", *II. Adli Bilimler Sempozyumu: Balistik, 4-5 Nisan 1997*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, s. 120-123; Türk Standartları, *Tüfekler-Yivsiz, Ateşli kara avcılığı için*, 1. baskı, TS 870/1991. Türk Standartları Enstitüsü.

² B. Üner, Ö. Kurtaş, S. Koç, N. Alkan, G. Batuk, "Kısa namlulu yivsiz ateşli silahlar", *II. Adli Bilimler Sempozyumu: Balistik, 4-5 Nisan 1997*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, s. 124-128; A. Özdemir, M. Yavuz, E. Candemir, F. Göktepe, *Silah&Atış*, Başkent Klişe Matbaacılık, Ankara 2005, s. 11-32.

³ Üner, vd., *agm*.

Avcılıkta kullanılmak üzere imal edilmiş bu tüfekler, sıklıkla yaralama ve öldürme olaylarında kullanıldığı için adli tıp açısından da büyük önem taşımaktadırlar.⁴

Av tüfeklerinin gerek yasal, gerekse yasadışı yoldan elde edilmesinin kolay olması, yapılış amacına uygun olarak av ve sporda kullanıldığı gibi, savunma ve intihar aracı olarak kullanılmasına da neden olmuştur.⁵ Thomsen ve Albreksten’in⁶ av tüfeği ölümleri ile ilgili yapmış oldukları bir çalışmada 1980-84 yılları arasında meydana gelen ateşli silah yaralanmalarına bağlı ölümlerin % 43’ünün av tüfeği ile gerçekleştiği, intihar ve cinayet amaçlı kullanımlarının diğer yıllara göre artmış olduğu bildirilmiş olup, av tüfeklerinin savunma ve saldırıda kullanımının neredeyse tabanca kullanımı kadar yaygın olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Av tüfekleri ile meydana gelen ölümlerde, orijin genelde cinayet iken, bunu intiharlar ve kaza orijinli ölümler izlemektedir.⁷

Bu çalışmada, Konya Adli Tıp Şube Müdürlüğü tarafından Eylül 2001-Ağustos 2006 tarihleri arasında otopsileri yapılmış olan, 87 av tüfeği ile meydana gelen ölüm olgusunu demografik veriler, orijin, olayın gerçekleştiği yer, vücutta yaralanan bölgeler, atış sayısı ve kullanılan tüfeğin türü yönünden değerlendirmeyi amaçladık.

Eylül 2001-Ağustos 2006 tarihleri arasında Konya Adli Tıp Şube Müdürlüğü’nde ölü muayene ve otopsi yapılan 2556 olgunun 176’sı (% 6.9) ateşli silah yaralanmasına bağlı olup, bunların 87’si (% 49.4) av tüfeği ile meydana gelmişti. Av tüfeği ile ölen 87 olgunun 71’i (% 81.6) erkek, 16’sı (% 18.4) kadındı.

Olguların yaşları 1 ila 70 arasında değişmekte olup, ortalama yaş 30.0±14.4’tü. En fazla ölüm 20-29 (% 27) yaşları arasında gerçekleşmişti. Ölümlerin 74’ü (% 85) sosyoekonomik düzeyin düşük olduğu yerleşim alanlarında meydana gelmişti.

Orijin; 49 (% 56.3) olguda cinayet, 26 (% 29.9) olguda intihar, 12 (% 13.8) olguda ise kaza idi. Kaza orijinli olguların 2’si (% 16.7) av sporu (bir olguda tüfeğin dipçığı kayaya

⁴ B. Üner, S. Koç, Ö. Kurtaş, Ü. Biçer, “Saçma olarak arpa-buğday kullanımı bir olgu kullanımı”, s. 120-123; G. Çetin, C. Yorulmaz, “Ateşli silah yaraları”, *Adli Tıp*, C. II, editörler: Z. Soysal, C. Çakalır, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi yayımları, İstanbul 1999, s. 561-586; G. Ağır, “Av tüfeği yaralanmasına bağlı ölümlerde otopsi bulguları”, *II. Adli Bilimler Sempozyumu: Balistik, 4-5 Nisan 1997*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, s. 148-159.

⁵ Ağır, *agm*.

⁶ J. L. Thomsen, S. B. Albreksten, “An investigation of the pattern of firearms fatalities before and after the introduction of new legislation in Denmark”, *Med Sci Law.*, 1991 Apr, 31(2), s. 162-6.

⁷ G. Günaydın, Ş. Demirci, “Konya’da 1991-2000 yılları arasında ateşli silah yaralanması nedeniyle ölen 248 olgunun değerlendirilmesi”, *Yıllık Adli Tıp Toplantıları- 2002 Kitabı, 16-19 Mayıs 2002*, Antalya, s. 308-313; E. Koops, K. Flus, U. Lockemann, K. Puschel, *Fatal gunshot injuries in Hamburg 1966-1991*, Arch Kriminol, 1994 Jan-Feb, 193(1-2), s. 14-22.

çarpıp ateş alması neticesinde, bir olguda arkadaşımı kanaldan çıkarırken tüfeği uzatması neticesinde) esnasında meydana gelmişti. Av tüfeği ile ölümler 11’er (% 12.6) olgu ile en çok Ağustos ve Ekim aylarında meydana gelmiş olup, bunu 9 (% 10.3) olgu ile Eylül ayı izlemekteydi.

47 (% 54.0) olguda yaralama olayı evde, 28 (% 32.2) olguda ise tarla, bahçe gibi açık alanda, 2 (% 2.3) olguda işyerinde meydana gelmişti. Olay yeri ev olan 47 olgunun 22’si (% 46.8) intihar, 16’sı (% 34.0) cinayet, 9’u da (% 19.2) kaza orijinli idi. Evde meydana gelen 16 cinayet olgusunun 12’sinde (% 75) ölen kişi, katilin ebeveyn, eş, çocuk, kardeş veya kuzeni gibi yakın akrabalarıydı. Kaza orijinli 12 ölüm olgusunun 4’ü (% 33.3) çocukların oyun esnasında av tüfeğinin ateş alması ile meydana gelmişti. En sık yaralanan bölge 29 (% 33.3) olgu ile göğüs, 24 (% 27.6) olgu ile kafa idi. Olguların 68’inde (% 78.2) ölüme etkili tek yara, 15’inde (% 17.2) iki yara, 4’ünde (% 4.5) üç ve üzerinde yara bulunmaktaydı.

Kaza orijinli 12 ölüm olgusunun yaş ortalaması 16.6 ± 15.7 , 26 intihar olgusunun 27.2 ± 11.8 , 49 cinayet olgusunun ise 34.8 ± 13.0 ’tü. Kullanılan av tüfeklerinin türleri değerlendirildiğinde; 68 (% 78) tüfek tek kırma (biri namlusu kesilmiş) ya da çifte, 13 (% 15) tüfek otomatik, 6 (% 7) tüfek ise pompalı idi.

Çalışmamızda, av tüfeği yaralanmalarına bağlı ölümler, tüm otopsi olgularının % 3.4’ünü, tüm ateşli silah yaralanmalarının % 49.4’ünü oluşturmaktadır. Daha önce yaptığımız bir çalışmada⁸ 1991-2000 yılları arasındaki on yıllık zaman diliminde yapılan tüm otopsilerin % 2.6’sı av tüfeğine bağlı olup, ateşli silah ölümlerinin % 45.2’sinin av tüfekleri ile meydana geldiği bildirilmiştir. Başka bir çalışmada⁹ ise tüm otopsilerin % 1.16’sı, ateşli silaha bağlı ölümlerin % 9.1’inin av tüfekleri ile meydana geldiği bildirilmiştir. Benzer bir çalışmada¹⁰ tüm otopsilerin % 12.6’sının ateşli silahlarla, ateşli silahlar içerisinde de % 25.6’sının av tüfekleri ile meydana geldiği bildirilmiştir. Her iki çalışmamızda da, av tüfeğine bağlı ölümler tüm otopsiler ve ateşli silaha bağlı ölümler içerisinde diğer çalışmalara nazaran daha yüksek orandadır. Bu durum, bölgemizde yaşayan insanların geleneksel olarak av tüfeği bulundurma ve kullanma alışkanlıklarının olması ve bölgemizde özellikle Huğlu, Üzümlü ve Gencek kasabalarında av tüfeği üretiminin oldukça gelişmiş olması ile izah edilebilir.

⁸ Günaydın, Ş. Demirci, *agm*.

⁹ Ağır, *agm*.

¹⁰ Y. Büyük, M. Eke, T. İşbaşı, A. H. Dinç, “Ankara’da otopsi yapılmış ateşli silah kaynaklı ölümlerin değerlendirilmesi”, *12. Ulusal Adli Tıp Günleri Paneller ve Poster Sunuları Kitabı*, 28 Eylül-2 Ekim 2005, Antalya, s. 177-183.

Yapılan bir çalışmada genel olarak av tüfeğine bağlı ölümlere genç ve orta yaşlarda sık rastlanmakla birlikte, 20-29 yaş aralığında yoğunlaşma gösterdiği belirtilmiş olup, çalışmamızda da benzer şekilde 20-29 yaş grubu % 27.0 ile birinci sıradaydı.¹¹ Diğer çalışmalarla uyumlu olarak, cinsiyet, 71’i (% 81.6) erkek, 16’sı (% 18.4) kadındı.¹²

Ölümlerin % 85’i sosyoekonomik düzeyi düşük, daha çok kenar mahallelerde ve geçimini hayvancılıkla temin eden bireylerde meydana gelmişti. Bu bireylerin büyük bir kısmı ilçe ve köylerden göç etmişlerdi.

Diğer çalışmalarla uyumlu olarak¹³ cinayetler av tüfeklerinde de orijin olarak % 56.3 ile birinci sıradaydı. Bunu, % 29.9 olguda intihar, % 13.8 olguda ise kaza orijinli ölümler izlemekteydi. Kaza orijinli olguların 2’si (% 16.7) av sporu esnasında (bir olguda tüfeğin dipçığı kayaya çarpıp ateş alması neticesinde, diğer olguda arkadaşını kanaldan çıkarırken tüfeği uzatması sırasında) meydana gelmişti. Av sporu esnasında meydana gelen kaza orijinli ölümler, olgularımızın ancak % 2.3 gibi düşük bir oranının oluştururken, kaza orijinli 4 olguda çocukların tüfeği oynaması esnasında ölmeleri dikkat çekicidir.

Marrow ve Hudson,¹⁴ Kuzey Carolina’da % 39.0 oranında av tüfeği olmak üzere ateşli silah ile kazaların burada en fazla av mevsimi olan Kasım ve Aralık aylarında rastlandığını bildirmişlerdir. Bizim çalışmamızda, av tüfeğine bağlı ölüm olayları, Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında artmış gözükse de, mevsimler arasında belirgin bir fark bulunmamaktadır. Olguların av mevsimi ile ilişkili olmamasının sebebi, bu silahların amacı dışında kullanıldıklarını göstermesi açısından önemlidir.

Çalışmamızda, av tüfeğine bağlı ölümlerin % 54.0’ünde olay yeri ev iken, bunu % 32.2 oranla tarla, bahçe gibi açık alan, % 2.3 oranla bireyin çalıştığı işyerinde meydana geldiği görülmüştür. Bu durum, av tüfeği ile ilgili ölümlerin, özellikle tüfeğin bulundurulduğu ev gibi yerleşim alanında meydana geldiğini göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca, kişilerin av tüfeğini evlerinde bulundurma nedenleri, avlanma veya spor olabileceği gibi, kendilerini savunmak amacını da güdebilir.

Evde meydana gelen 16 cinayet olgusunun 12’sinde (% 75) ölen kişi, katilin ebeveyn, eş, çocuk, kardeş veya kuzeni gibi yakın akrabalarıydı. İntiharlar orijinli 26 olgudan 22’si (%

¹¹ Ağır, *agm.*

¹² Ağır, *agm.*; Günaydın, Ş. Demirci, *agm.*; Büyük, vd., *agm.*

¹³ Günaydın, Ş. Demirci, *agm.*; Y. M. Karagöz, S. D. Karagöz, M. Atılğan, C. Demircan, “Ateşli silah yaralanmasına bağlı 133 ölüm olgusunun incelenmesi”, *Adli Tıp Bülteni*, 1996, 1(3), s. 122-6; A. Yemişçigil, E. Ö. Aktaş, B. Ege, “Ateşli silah yaralanmaları”, 8. *Ulusal Adli Tıp Günleri Poster Sunuları*, 16-20 Ekim 1995, Antalya, s. 179-81.

¹⁴ P. L. Marrow, P. Hudson, “Accidental firearm fatalities in North Carolina, 1976-80”. *Am J Public Health*, 1986, 76/9, s. 1120-1123.

84.6), 12 kaza orijinli olgunun da 9’u (% 75) evde gerçekleşmişti. Kaza orijinli 12 ölüm olgusunu 4’ü (% 33.3) çocukların oyun esnasında av tüfeğinin ateş alması ile meydana gelmişti. Bu durum, av tüfeğinin bulundurulduğu ortamda cinayet, intihar ve kaza riskinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu tür ölümleri önlemek için, silahın ev dışında muhafazası ya da evde muhafaza edilecekse fişeklerin mümkünse eve getirilmemesi ve özellikle silahların çocukların ulaşamayacağı bir yerde boş hâlde bulundurulması önerilebilir.

Çalışmamızda ölümlerle sonuçlanan av tüfeği olgularında en sık yaralanan bölge 29 (% 33.3) olgu ile göğüs olup, 24 (% 27.6) olgu ile kafa, 20 (% 23.0) olgu ile karnı, 4 (% 4.5) olgu ile boyun, 2 (% 2.3) olgu ile ekstremitelere yaralanması takip ederken, kombine yaralanmalar 8 (% 9.1) olguda görüldü. Konuya ilişkin bir çalışmada,¹⁵ av tüfeğine bağlı kafa yaralanmalarının birinci, göğüs yaralanmalarının ikinci sırada olduğu belirtilmiştir, çalışmamızda farklı olarak göğüs yaralanmalarının önde olduğunu görmekteyiz. Bu durum av tüfeğinin amaç dışı kullanımlarında, kafanın ve göğsün özellikle seçilen bir bölge olduğunu göstermektedir.

Olguların 68’inde (% 78.2) ölüme etkili tek yara, 15’inde (% 17.2) iki yara, 4’ünde (% 4.5) üç ve üzerinde yara bulunmaktaydı. Bu da av tüfeklerinde tek bir yaranın bile ölümlerle sonuçlanabileceğini göstermesi açısından önemlidir.

Orijinlerine göre yaşlar değerlendirildiğinde; kaza orijinli ölümlerde yaş ortalaması 16.6±15.7 iken, intihar olgularında 27.2±11.8, cinayet olgularında ise 34.8±13.0 olarak bulundu. Bu durum bize cinayet kurbanlarının daha ileri yaşta, kaza kurbanlarının ise daha düşük yaşlarda olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Olayda kullanılan av tüfeklerinden; 68’i (% 78) tek kırma (biri namlusu kesilmiş) ya da çifte, 13’ü (% 15) otomatik, 6’sı da (% 7) pompalı idi. % 78 oranında tek kırma ya da çifte kullanılmış olması, bu tür tüfeklerin toplumda yaygın olarak bulunduğunu göstermektedir.

Sonuç

Av kültürünün bölgemizde yaygın olması ile birlikte, bölgemizde av tüfeği üretiminin diğer bölgelere göre daha gelişmiş olması, bu tür silahlar ile meydana gelen ölümlerin diğer bölgelere göre daha sık olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu tür silahların av ve spor maksatlı kullanımının yanı sıra savunma ve saldırı maksatlı da kullanılabileceğini vurgulamaktadır. Ulusal politika olarak av tüfeği kullanımı ile ilgili halkın eğitilmesinin ve denetimlerinin

¹⁵ Ağır, *agm.*

sıklaştırılmasının bu tür ölümleri azaltacağını düşünmekteyiz. Av tüfeğinin av ve spor maksadıyla kullanan kişilerde de bu tür ölümler hususunda da uyarıcı broşürlerle uyarılmalarının faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Avcılara öneriler:

- 1- Tüfeklerinizi mümkünse eve getirmeyin ya da fişekleri eve sokmayınız. Yakınlarınızın av tüfeği ile yaralanabileceği ya da ölebileceğini unutmayınız.
- 2- Tüfeği namlusu aşağı gelecek tarzda taşıyınız.
- 3- Tüfeğinizi, çocukların erişemeyeceği yere, boş hâlde koyunuz.
- 4- Tüfek ile şakalaşmayınız, av amacı dışında kullanmayınız.
- 5- Hedefi görmeden atış yapmayınız.
- 6- Av tüfeği kullanımı ile ilgili toplumu bilinçlendiriniz.

Yetkililere öneriler:

- 1- Av tüfeği kullanımı ile ilgili toplum bilincini artırmak için eğitim çalışmaları yapınız.
- 2- Özellikle pompalı ve otomatik tüfekler için tabancalara uyumlu yasal düzenleme yapılması, sportif amaçlı kullanım için sertifikasyonlar (ehliyetlerdeki gibi) getirilmeli.
- 3- Av tüfeği ile ilgili denetimleri artırınız.

Av sporu, şüphesiz ki zevklidir. İlkel veya gelişmiş bir silah ile yapılır. Silah ise tehlikelidir.

Ava gelmez kuş olmaz, başa gelmez iş olmaz.

Ava gelmez kuş olmaz, av tüfeği ile başa gelmez iş olmaz.

Kaynaklar

Ağır, G., “Av tüfeği yaralanmasına bağlı ölümlerde otopsi bulguları” *II. Adli Bilimler Sempozyumu: Balistik, 4-5 Nisan 1997*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, s. 148-159.

Büyük, Y., M. Eke, T. İşbaşı, A. H. “Dinç, Ankara’da otopsi yapılmış ateşli silah kaynaklı ölümlerin değerlendirilmesi”, *12. Ulusal Adli Tıp Günleri Paneller ve Poster Sunuları Kitabı, 28 Eylül-2 Ekim 2005*, Antalya, s. 177-183.

- Çetin, G., C. Yorulmaz, “Ateşli silah yaraları”, *Adli Tıp*, C. II, editörler: Z. Soysal, C. Çakalır, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi yayımları, İstanbul 1999, s. 561 -586.
- Günaydın, G., Ş.Demirci, “Konya’da 1991-2000 yılları arasında ateşli silah yaralanması nedeniyle ölen 248 olgunun değerlendirilmesi”, *Yıllık Adli Tıp Toplantıları- 2002 Kitabı*, 16-19 Mayıs 2002, Antalya, s. 308-313.
- Gürpınar, S. S., M. Gündüz, Y. Y.Özoran, “Adli Tıp Kurumu Trabzon Grup Başkanlığı’ndaki ateşli silah ile ölüm olgularının değerlendirilmesi”, *Adli Tıp Dergisi*. 2001, 15(2), s. 29-35.
- Karagöz, Y. M., S. D.Karagöz, M. Atılğan, C. Demircan, “Ateşli silah yaralanmasına bağlı 133 ölüm olgusunun incelenmesi”, *Adli Tıp Bülteni*, 1996, 1 (3), s. 122-6.
- Koops E, Flus K, Lockemann U, K. Puschel, *Fatal gunshot injuries in Hamburg 1966-1991*, Arch Kriminol, 1994 Jan-Feb, 193 (1-2), s. 14-22.
- Marrow, P. L., Hudson P., *Accidental firearm fatalities in North Carolina, 1976-80*, Am J Public Health, 1986, 76/9, s. 1120-1123.
- Özdemir, A., M. Yavuz, E. Candemir, F. Göktepe, *Silah&Atış*, Başkent Klişe Matbaacılık, Ankara 2005, s. 11-32.
- Thomsen, J. L., S. B.Albrektsen, “An investigation of the pattern of firearms fatalities before and after the introduction of new legislation in Denmark”, *Med Sci Law*, 1991 Apr 31 (2), s. 162-6.
- Türk Standartları, *Tüfekler-Yivsiz, Ateşli Kara Avcılığı için*, 1. baskı, TS 870/1991. Türk Standartları Enstitüsü.
- Türkiye Avcılık ve Atıcılık Federasyonu, *Avcılığın Kısa Tarihi*, http://www.taf.gov.tr/kullanici/templates/resimler/belgeler/Belge_168_avctarh.pdf
- Üner, B., Ö.Kurtaş, S. Koç, N. Alkan, G. Batuk, “Kısa namlulu yivsiz ateşli silahla”, *II. Adli Bilimler Sempozyumu: Balistik, 4-5 Nisan 1997*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, s. 124-128.
- Üner, B., S. Koç, Ö. Kurtaş, Ü. Biçer, “Saçma olarak arpa-buğday kullanımı bir olgu kullanımı”, *II. Adli Bilimler Sempozyumu: Balistik, 4-5 Nisan 1997*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, s. 120-123.
- Wintemute, G. J., *Firearms as a cause of death in the United States, 1920-1982*, J. Trauma, 1999, 47(5), 992-3.
- Yemişçigil, A., E. Ö. Aktaş, B. Ege, Ateşli silah yaralanmaları”, *8. Ulusal Adli Tıp Günleri Poster Sunuları*, 16-20 Ekim 1995, Antalya, s. 179-81.